

DİSK'İN SINIF SENDİKACILIĞI ANLAYIŞININ KAYNAĞINDA TIP VARDIR

DİSK Genel Kurulu'nda yapılan konuşma, 22 Aralık 1977.

Bugün Türkiye'nin derin bir ekonomik-politik bunalım içinde olduğu biliniyor. Bunu biliniyor kabul ederek üzerinde ayrıca durmayacağım. Ama bir olgu daha var ki bizleri, bu toplantıyı, yakından ilgilendiriyor. O da şu: İşçi sınıfımızın ilerici sendikal hareketi de bir bunalım geçiriyor. Anlaşmazlığa taraf olanlar ve görüş ayrılıkları üzerinde duracak değilim. Meseleyi, koyabildiğim en üst ve genel düzeyde, en temel çerçeve içinde ele almaya çalışacağım. Yüzeydeki görüntülerin altındaki özü yakalamaya gayret edeceğim.

Sendikal Hareket ve İşçi Sınıfı Partilerinin Doğuşu

Bilimsel sosyalistlerce çoktan tespit edilmiş ve bilinen, ama başkalarının bilinmeyen veya şimdilerde genellikle unutulmuş olan bir gerçek var: Kapitalist toplumlarda sendikal hareketin ve örgütlenişin, özünde kapitalizmle uyumlaşan bir olgu, kapitalist sistemin bir parçası oluşudur. Sendikal örgüt ve işleyiş çerçevesinde sermaye-emek çelişkisi ortadan kalkmaz çünkü sömürü ortadan kalkmaz, ama çelişki kontrol altına alınır; sermaye sınıfının çok istediği, bizde bu son zamanlarda dillerinden düşürmedikleri üzere, "çalışma barışı" sağlanır. Kapitalist toplumlarda ekonomik mücadelenin ve onun örgütlenişi olan sendikacılığın tarihsel doğuşu böyle olmuştur, işlevi, görevi böyle olmuştur.

Sermayenin -burjuvazinin- isteği ve amacı sendikal mücadeleyi ve örgütleri bu nitelikte ve bu çerçeve içinde tutmaktır. Ne var ki, işçi sınıfının sermaye sınıfına karşı mücadelesi, ekonomik düzeyde sınırlı kalmamıştır, politik düzeye yükselmiştir. Tek tek işyerlerinde patrona karşı veya bütünüyle sermaye sınıfına karşı ekonomik mücadele vermekle sömürü sorununun çözülemeyeceği, sömürü sorununun çözümününün bir iktidar sorunu -politik bir sorun- olduğu anlaşılmıştır, işçi sınıfı partileri ortaya çıkmıştır.

Giderek işçi sınıfının politik hareketi ve örgütü -partisi- önemde üstünlük kazanmıştır. Zira parti daha geniş kapsamlı ve daha derin içerikli bir sorunla uğraşmaktadır: İktidarı işçi-emekçiden yana etkilemek, işçi sınıfını ve müttefiki emekçi sınıfları iktidar için hazırlamak ve iktidara getirmek, iktidar alındıktan sonra da sömürüyü ve sınıfları ortadan kaldırma doğrultusunda düzeni değiştirmek... İşçi sınıfının partisinin amacı ve uğraşı budur.

Politik Hareketin Sendikal Harekete Etkisi

İşçi sınıfının politik hareketinin ve örgütünün ortaya çıkışının ve gelişmesinin sendikal hareket üzerinde yansımaları olmuştur. Sendikal hareketin politikleşmesiyle sendikacılık sınıf uzlaşmacılığı çerçevesini aşarak sınıf mücadelesi temeline otur-

du. Sendikanın ve sendikacılığın özgün işlevi yine işçilerin ekonomik-sosyal somut çıkarlarını savunmak ve sağlamaktır. Toplusözleşme yapmak ve en iyi şartları elde ederek yapmak yine sendikanın ihmale gelmez temel görevidir. Ama artık bunlar işçi sınıfı için kendi başına yeterli, son amaçlar değildi. Son amaç sömürünün ortadan kalkması, sosyalizme geçişti. Bu anlayışa dayanan, bu doğrultuda bir sendikacılık oluşup gelişti. DİSK de Türkiye’de bu anlayışta bir sendikacılığın ürünüydü.

İşçi sınıfının sendikal hareketinin politikleşmesi sermaye sınıfını -burjuvazi- rahatsız etmiştir ve etmektedir. Bizde de öyledir. Burjuvazi -büyük sermaye- işçi sınıfının politik hareketine ve politikleşen ilerici sendikal hareketine karşı iki yöketme taktiği, silahı kullanır: Biri, doğrudan saldırı ve baskıyla sindirme, eritip yöketme veya hukuken ortadan kaldırmadır; ötekisi ise bu yollardan tasfiye mümkün olamadığı hallerde -baskı ve şiddeti sürdürmekle birlikte- işçi sınıfının politik ve sendikal hareketini sosyalizme yönelmeden geri tutmak, saptırmak, saptırarak yozlaştırmak, devrimci, sosyalist içeriğinden boşaltmaktır. Türkiye’de uzun süreden beri ilerici sendikal hareket üzerinde büyük sermaye tarafından bu ikinci operasyon sürdürülmektedir, işçilere, sendikal örgütlerine, toplantılarına kaba kuvvet saldırıları da olmuştur ve olmaktadır. Ama burjuvazi işçi sınıfının üzerine doğrudan saldırmaktan yine de çekinmektedir, asıl başarmak istediği şey, işçi sınıfı hareketini saptırmak, bu sömürü düzeniyle uzlaşmış hale getirmektir.

DİSK’in Kuruluşu Amerikan Sendikacılığı Duvarının Aşılmasıdır

Büyük sermaye -burjuvazi- işçi sınıfının siyasetle uğraşmasına artık karşı çıkmıyor. Bunun sonuç vermediğini, vermiyeceğini gördü. Türkiye’de sendikal hareket bastırılmaz, önlenemez hale gelince, burjuvazi onu Amerikan sendikacılığı kalıbına dökmek istedi, döktü de. Bu kalıba göre, tüm sorunlar işverenle pazarlık masasında, toplu sözleşmeyle çözümlenirdi. İşçi sınıfı için mevcut partilerden başka bir parti aramaya ve kendi bağımsız partisini kurmaya, doğrudan iktidara yönelik mücadele vermeye gerek yoktu. İddia buydu ve uzun süre bununla yetinildi. Ama Türkiye işçi sınıfı hareketi kendisini kuşatmaya yönelik bu duvarı çabuk aştı. Bugün artık Amerikan sendikacılık anlayış ve uygulamasının şampiyonu Türk-İş bile partilerüstü, politika üstü sendikacılıktan söz edemiyor.

Türkiye’de sendikal hareketin Amerikan modeli sendikacılığın duvarını aşmasını açık seçik somutlaştıran olay DİSK’in 1967’de kuruluşu oldu. DİSK sınıf uzlaşmacısı sendikacılığı reddediyor, sınıf mücadelesi sendikacılığını benimsiyordu. Bu, bilimsel sosyalizmden kaynaklanan sendikacılık anlayıştı. DİSK’in bu anlayışı benimsemesinin kaynağında da Türkiye İşçi Partisi’nin varlığı yatıyordu. DİSK tam bir örgütsel bağımsızlığa sahipti. Parti’nin DİSK’in iç işleyişine karışmasının sözü bile olmazdı. Ama işçi sınıfı partisinin varlığı genel olarak toplum hayatını, politika alanını etkilediği gibi işçi sınıfının ikiz hareketinden biri olan sendikal hareketini de derinden etkiliyordu. Bu, sosyolojik olarak doğal, kaçınılmaz bir etkilemeydi.

Burada kısaca belirtiyim ki, zaten bir parti kendi öznel -sübjektif- iddialarıyla, “Ben işçi sınıfının partisiyim, öncü müfrezesiyim” gibi iddialarla gerçekten işçi sınıfının partisi olamaz. Bu çeşit iddialarla ortaya çıkıp yukarıdan direktifler vererek ve başkalarının bunlara uymasını isteyerek ve bekleyerek de işçi sınıfının partisi

olunmaz, işçi sınıfının partisi olmak sıfatını bir parti programıyla, tüzüğü ile, bunlara uygun çalışmalarıyla, işçi, emekçi kitlelerin özgürlüğü, hak ve çıkarları yolunda verdiği tutarlı, sebatlı, fedakâr ve cesur mücadele ile kazanır, işçi sınıfının güvenini kazanarak, kendini ona ergeç kabul ettirerek. Partililerin kitle örgütlerindeki, bu arada sendikalardaki çalışmalarında da aynı ölçüler geçerlidir. Üst perdeden konuşmak ve davranmak olmaz, üstten dayatarak kabul ettirmeye çalışmak da olmaz. Tam bir demokratik anlayış içinde, anlatarak, açıklayarak, inandırarak kabul ettirmek; fedakârca, içtenlikle, dürüstlikle çalışarak kabul ettirmek ve kabul olunmak. Bilimsel sosyalistlerin davranış ve çalışma kuralı böyle. Bu kuralda bireyciliğe, ayak oyunlarına, aldatmacalara ve dayatmalara yer yoktur.

Türkiye İşçi Partisi'nin sendikalara ve diğer kitle örgütlerine karşı tavrı ve davranışı eskiden de, şimdi de bu anlayış içinde olmuştur ve olmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi'nin önce iç mücadelelerle sarsılması, sonra 12 Mart balyoz harekâtı döneminde kapatılması burjuvaziye kolladığı fırsatı verdi. Tüm ilerici, demokratik hareketleri ve özellikle işçi sınıfının sendikal hareketini etkileyen odak olan parti ortadan kalkmış, meydan burjuva reformizmine boş kalmıştı. Burjuva reformizmi -sosyal demokrasi- politik bir hareket olarak serpilip boyattı 12 Mart döneminde. İşçi sınıfının direnci kırılmadı, kitlelerin kapitalist düzene karşı demokratik doğrultuda tepkisi gelişmekte devam etti; 12 Mart döneminden ülke bu anlamda daha sola kaymış olarak çıktı. Ama bu uyanış ve kayış, işçi sınıfı partisinin yokluğunda, sosyal demokrasiden başka çıkış noktası bulamadığından oraya yöneldi ve öyle biçimlendi. Bu kayış ve biçimleniş DİSK hareketinde de kendini gösterdi. Türkiye İşçi Partisi'nin önce sarsılması, sonradan kapatılmasıyla bilimsel sosyalizmin ilerici sendikal hareketi yönlendirici etkisi de ortadan kalkmıştı.

Burjuvazinin Sosyal Demokrat Almaşığı

Büyük burjuvazi kendi politik iktidarının gerçekleştirilmesinde sosyal demokrasiyi artık ikinci almaşık -alternatif- olarak görmektedir. Dünyanın öbür kapitalist ülkelerinde olduğu gibi bizde de sosyal demokrasi, işçi sınıfının politik ve sendikal hareketini sosyalizm hedefinden saptırmada, bu hareketi kapitalist düzenin sınırları içinde burjuva reformizmine indirgemede başta gelen araçtır. Burjuvazi şimdi bu aracı enine boyuna tam kapasite kullanmaktadır. Buna karşı politik hareket kendisini koruyabilmekte, varlığını güçlenerek sürdürebilmektedir. Ama ilerici sendikal hareket için aynı şey söylenemez.

İlerici sendikal hareketi sağa kaydırma, sosyal demokratlaştırma operasyonu oldukça kalın bir duman perdesi altında yürütülmektedir, gözlerden saklıyabilmek için. Salıverilen duman "sosyalizm" dumanı, "işçi sınıfının bilimi" dumanıdır. Ne yapıyorsa, bunlar adına yapıyor hep. DİSK'in işçi kitlesi üzerinde eski imajını, etkisini sürdürebilmek için böyle bir perdelemeye gerek duyulmaktadır.

Sosyal demokrasinin desteklenmesini sosyalizm ile uyumlaştırmanın kolay bir formülü, bir yolu da bulunmuştur: önce sosyal demokrasi, demokratik hak ve özgürlüklerin genişlemesi olacak, sonra bu genişlemiş demokrasi ortamında sosyalizm için örgütlü mücadele verilecek. Sosyalizme geçişin belli aşamaları olacağı biliniyor ama, sosyalizm için mücadelenin bir sosyal demokrat aşamadan geçeceği ilk

kez Türkiye’ de keşfedilmiş oluyor. Ve bu konuda “sosyalizmin bilimi” adına fetva veriliyor, sosyal demokrasi canla başla desteklenmeye kalkışılıyor. Sosyal demokrasinin böylesine genişletilmiş bir demokrasi ortamı getirip getirmeyeceği de ayrıca bir sorun. Nasıl olacağını göreceğimiz günler uzak değil artık.

Sağa kayışı örtmek için bir sis perdesi yaratmakta kullanılan yöntemlerden biri de sosyalizm çeşitleri yaratmaktır. Kuşkusuz, her ülkede sosyalizm ulusal şartlara göre farklı biçimler alacaktır, sosyalizm için çalışanlar kendi toplumlarının gelişme aşamasını, doğrultusunu, yapısal şartlarını iyi bilmeli, doğru değerlendirmelidirler. Zaten böyle yapmazlarsa başarılı olamazlar. Ama bu doğruyu tespit etmek ve ona göre davranmak ayrı şeydir, bu doğrudan hareketle dünyada çeşit çeşit sosyalizmler olduğunu ve her ülkenin kendine has sosyalizmi olması gerektiğini iddia etmek apayrı şeydir. Uygulama biçimlerinde, yöntemlerinde ne farklılıklar olursa olsun, sosyalizmin temel nitelikleri ortaktır, evrenseldir. “Sosyalizm çeşitleri”ne ilişkin iddialar dünya ve ulusal işçi sınıfı hareketlerinde bölücülük ve dünya sosyalist sistemine düşmanlık yaratmaya, anti-komünizm ve anti-sovyetizmi körüklemeye yöneliktir.

DİSK’i Parti Yerine Koyanlar

Sağa kayışı gizlemeye yönelik olarak yaratılan sis perdesinde bir başka unsur da sendikal birimi, DİSK’i, parti yerine koymak, ona parti görevleri yüklemek olmuştur. Oysa, ne kadar politikleşirse politikleşsin hiçbir sendika veya sendikalar topluluğu politik partinin yerini alamaz, onun işlevlerini yerine getiremez. Sendikacılığın temel asli görevi hâlâ işçilerin güncel, somut ekonomik-sosyal çıkarlarını koruyup genişletmektir; ilerici, devrimci sendikacılık bu işlevini, işçi sınıfının bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünü ve doğrultusunu dikkate alarak ve ona uyumlu biçimde yerine getirir. İlerici, devrimci sendikacılık politik protesto ve direniş hareketlerinde bulunur, bu çeşit hareketlere katılır, ama mücadelesinin özgün niteliği politik değildir, çünkü hedefi politik iktidarı almak değildir, işçi sınıfının mücadelesinin nasıl yürütüleceğini işçi sınıfının kendi bağımsız partisi belirler. Sendikayı parti yerine koymak, ondan partinin işlevlerini beklemek bilimsel sosyalizmde mutlaka önlenmesi gereken önemli bir sapma sayılır.

İlerici sendikal hareketin bugünkü durumunun kaim çizgileriyle belirttiğim bu tablosu elbette iç açıcı değil. Bir kriz hali açık seçik ortada. Ama karamsarlığa ve umutsuzluğa da gerek yok. İşçi sınıfı hareketi dümdüz bir çizgi üzerinde, dikensiz gül bahçesinde yürür gibi ilerlemez. Duraklama, hatta gerileme dönemleri olabilir. Ama bunlar geçicidir. Hareket toparlanır, daha üst aşamalara doğru yönelir. Eski biçimler eskimişse, yeni biçimler oluşur. Toplumsal gelişmenin boşluklara tahammülü yoktur. Meydana gelen boşluklar ergeç, ama mutlaka doldurulur, işçi sınıfımız ilerici, devrimci sendikacılığın temelli tasfiyesine müsaade etmeyecektir.

İşçi sınıfımız şimdiden bir toparlanma içindedir. İşçi sınıfının en üst düzeyde, yani siyasal düzeyde, örgütlenmesi ve örgütlü mücadelesi demek olan partileşme hareketi iki buçuk yıldan beri başarıyla sürüyor. İşçi sınıfının bilimsel sosyalist partisi, Türkiye İşçi Partisi, yeniden mücadele alanındadır. Eskisinden sayıca henüz daha küçük olmakla beraber daha dinamik, daha bilinçli, daha sıkı örgütlüdür. Parti

politik etkisini iyiden iyiye duyurmaktadır. İşçi sınıfımızın ilerici sendikal hareketi ile siyasal hareketi arasında giderek bir uyumluluk meydana geleceği kuşkusuzdur.

Temel, Öncü Güç İşçi Sınıfıdır

Sosyal demokrasi ile bilimsel sosyalizm arasındaki ayırım çizgilerini ve sosyalizmden sapmaları açık seçik saptadıktan ve bunların birbirine karıştırılmasına karşı kesin vaziyet aldıktan sonra bugün başarılmayı bekleyen güncel ivedi görev tüm ilerici, demokrat, sol ve sosyalist güçlerin emperyalizme ve faşizme karşı birliğini sağlamaktır; aradaki temel ayırım çizgilerini korumakla beraber, emperyalizme ve faşizme karşı ortak mücadele hedeflerini saptamak ve ortak eylemleri gerçekleştirmektir. Bazı ayrımlar kesin uzlaşmazdır; onlarla biraraya gelmek söz konusu değildir: Bireysel terörizm yanlıları ve Mao'cular gibi...

Diğer farklılıklar, ayrımlar içinde ortak noktalar bulunmalı, bunlar arasında iş ve eylem birliği gerçekleştirilmelidir. “Ya bendensin, benimle berabersin, veya karşıdasın, düşmanımsın” zihniyeti ve davranışı bir yana bırakılmalıdır. Ayrılık içinde birlik! Emperyalizme ve faşizme karşı, bağımsızlık ve demokrasi için mücadele birliği sağlamanın ilkesi budur. Ortak mücadele hedeflerinin ve eylem biçimlerinin saptanmasında ve yürütülmesinde birlik katılan tarafların eşitliği ve kararların oybirliğiyle alınması ilkesine dayanacaktır. Herhangi bir tarafın üstünlük iddiasıyla görüşlerini diğerlerine dayatmasına izin yoktur.

Faşizmin turmanışı karşısında böyle bir birlik ve dayanışma oluşturulması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bir hükümet değişikliğinin faşizm ve emperyalizm sorununu çözmeye yeteceğini sanmak büyük bir gaflet olur. Emperyalist ve faşist baskıların, gelişmelerin kaynağı yapısalıdır. Toplum yapısı, sınıflararası güç ilişkileri değişmedikçe anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele sürecektir. İşçi sınıfı toplumun en mücadeleci, en devrimci sınıfı olarak bu çifte mücadelenin ve sosyalizm için mücadelenin temel gücü, öncü gücü, motor gücüdür. Günümüz şartlarında bu üçlü mücadele bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesi içice geçmiş, bütünleşmiştir. İşçi sınıfımız bu mücadelenin öncülüğünü yapmak ve onu zafere ulaştırmakla hem kendisini, hem kendisiyle birlikte tüm sömürülen, ezilen kitleleri kurtaracak, köleliğin son biçimi olan kapitalist sömürüyü ortadan kaldıracaktır; bizleri ulus, sınıf ve birey olarak özgürlüğe kavuşturacaktır.

Selam Türkiye işçi sınıfına! Selam dünyanın ve Türkiye'nin aydınlık geleceğine!

Yürüyüş, Sayı 142, 27 Aralık 1977